

BM Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörünün (SRVAW) "Ağır ve Sistematik Bir İnsan Hakları İhlali ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Türü Olarak Tecavüz" Tematik Raporu'na katkı sunmak üzere CŞMD'nin sunduğu rapor

Tecavüzün suç sayılması ve kovuşturulması anketi

Ceza kanunu hükümlerinin tanımı ve kapsamı

1. Lütfen Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili maddelerinin tam tercüme edilmiş nüshalarını sunarak tecavüzü (veya tecavüz sınıflandırmasına sahip olmayan yetkili bölgeler için yargı standartlarında içerilen benzer cinsel şiddet türlerini) kapsayan ceza hukuku hüküm/hükümleri üzerine bilgi veriniz.

Ulusal kanunlarımızda tecavüz adı altında bir düzenleme bulunmamakla birlikte kanun metninde cinsel şiddet türleri yetişkinler/erginler/reşitler ve çocuklar için ayrı düzenlenmiştir. Kanun Koyucu cinsel dokunulmazlığa karşı suçların, güç dengesizliği ve gücün uygulanması ekseninde değil, cinsel hazzın tatminine yönelik olması gerektiği kanısındadır. Uygulamada cinsel hazzın tatminine yönelik olmayan ancak bu sınıflamaya giren eylemler bu suçlar kapsamına girmemektedir. Örneğin işkence suçlarında gerçekleşen penetre eylemlerinde, eylemin cinsel hazzın tatminine yönelik olmadığı kabul edilir. Yasal düzenlemede tecavüz suçlarının, toplumsal cinsiyet temelli olarak kadınlara yönelik ayrımcılık, nefret, nefret suçu bağlamında bir yaklaşım gözetilmemektedir. Bu düzenlemede esas alınan Türk hukukunda erginlik yaşı olarak belirlenen 18 yaşın doldurulmasıdır. 18 yaş altındaki tüm bireyler çocuk sayılmakta ancak suç içeren fiillerin işleniş biçimi ve yaş ayrımları suç türlerini değiştirmektedir. Türk Ceza Kanunu 6. Bölümde Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar adı altında madde 102 Cinsel Saldırığı, madde 103 çocukların cinsel istismarını, madde 104 reşit olmayanla cinsel ilişkiyi, madde 105 cinsel tacizi düzenlemektedir. Aşağıda yetişkinlere yönelik tecavüz ile ilgili maddelere yer verilmiştir.

"ALTINCI BÖLÜM

Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

Cinsel saldırı Madde 102- (Değişik: 18/6/2014-6545/58 md.) (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır"

Türk Ceza Kanunu madde 102, kanun maddesinde de belirtildiği gibi mağduru 18 yaşını doldurmuş her yetişkin olabilir. Bu maddede cinsel saldırı suçunun basit ve nitelikli halleri anlatılmıştır. TCK madde 102/1 basit cinsel saldırı suçunu anlatmış, burada penetrasyon değil temas üzerinde durulmuştur. Sürekliliği olmayan, kesintili hareketler ise cinsel saldırı suçunun basit şeklini değil, sarkıntılık suçunu oluşturmaktadır. Kanun koyucu temasın sürekliliğini cinsel saldırı suçunun basit şeklinde kural saymıştır. Suçun basit şeklinde dava açılabilmesi için mağdurun şikayeti aranmıştır. TCK 102/2 ise nitelikli hali anlatmış, vücuda organ ya da sair cisim sokulması ile bu suçun işlenebileceği belirtilmiştir. Suç bu haliyle şikayet olmadan da adli makamlarca kovuşturulabilir hale gelmiştir. Nitelikli halin eşe karşı işlenmesi hususunda ise kanun mağdurun/şehin şikayetini aramıştır.

“Diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması

Madde 76 – (Değişik: 25/5/2005 – 5353/3 md.) (1) Bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) Mağdurun rızasının varlığı halinde, bu işlemlerin yapılabilmesi için birinci fıkra hükmüne göre karar alınmasına gerek yoktur.

(3) Çocuğun soy bağıının araştırılmasına gerek duyulması halinde; bu araştırmanın yapılabilmesi için birinci fıkra hükmüne göre karar alınması gerekir.

(4) Tanıklıktan çekinme sebepleri ile muayeneden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınılabılır. Çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanunî temsilcisi karar verir. Çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, görüşü de alınır. Kanunî temsilci de şüpheli veya sanık ise bu konuda hâkim tarafından karar verilir. Ancak, bu hâlde elde edilen deliller davanın ileri aşamalarında şüpheli veya sanık olmayan kanunî temsilcinin izni olmadıkça kullanılamaz.

(5) Bu madde gereğince verilen hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir. Kadının muayenesi

Madde 77 – (1) Kadının muayenesi, istemi halinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılır.”

Türk Ceza Usul Kanunu'nda Cinsel saldırı suçlarının yargılama aşamasında başvuru maddelerden biri madde 76 ve madde 77 dir. Bu madde, dava aşamasında eğer gerekli görülürse mağdurun vücudundan örnek alınmasını düzenlemektedir. Devam eden maddede ise kanun genel uygulamasından çıkmış, kadınlar özelinde bir muayene hükmü getirmiştir. Ancak uygulamada bu kanuni hakka ulaşmak “olanaklar elverdiğinde” ibaresi nedeniyle mümkün değildir. Bu hüküm kanunlarımızın toplumsal cinsiyet açısından istisnalarından biridir.

2. Bu hükümlerin ifadelerine bağlı olarak, tecavüz aşağıdaki gibi mi tanımlanmaktadır?
  - a. Toplumsal cinsiyete özgü, sadece kadınları kapsamaktadır. **HAYIR**
  - b. Toplumsal cinsiyete bağlı değil, bütün bireyleri kapsamaktadır **EVET**
  - c. Mağdurun rızasının olmamasına dayanmaktadır. **EVET** Kanun metninde rıza açıkça belirtilmediği için, uygulamada rıza konusu her vaka özelinde mahkeme heyeti tarafından değerlendirilir. Kanun bu açıdan bir belirsizlik taşımaktadır.
  - d. Güç veya tehdit kullanımına dayanmaktadır **EVET**
  - e. Yukarıdakileri kısmen içeriyor. **EVET**
  - f. Tanım sadece vajinal tecavüzü mü kapsamaktadır? **HAYIR**
  - g. Tanım bütün penetrasyon türlerini mi kapsamaktadır? **EVET** Eğer cevap evet ise, lütfen ayrıntılı bilgi veriniz.

Vücuda organ ya da sair cisim sokmak suretiyle suçun işlenmesi TCK madde 102/2 kapsamında cinsel saldırı suçunun nitelikli halini oluşturur. Kanun koyucu organ ve sair cisimlerin anal, oral ve vajinal yoldan vücuda sokulmasını düzenlemiş olup tüm eylem şekillerini cinsel saldırı adı altında düzenlemiştir. Kanun koyucunun sair cisimden kastı, cismin belirlenebilir olması ve cinsel hazza yönelik bölgelere penetre edilmesidir. Uygulamada bunlar genellikle parmak vb. şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Ancak kanun penetrasyon odağında olduğu için her ne kadar kanun metninde açıkça bir cinsiyet ayrımı olmasa da uygulamada ve kanun metninin doktrindeki yorumlamalarında TCK madde 102/2 de belirtilen suçun nitelikli halinin (sair cisim ve organ sokmak) failinin kadın olamayacağı belirtilmiştir. Kanun koyucu açıkça bunu belirtmese de kanunları düzenleyenlerin bu suç odağına namus ve penis odaklı baktıklarını söylemek mümkün olabilir. Faillerin herkes olabileceği ve açık ve net onayın olmadığı durumların tecavüz olacağı yönünde düzenlemeler yapılmamıştır.

- h. Evlilik içi tecavüz bu hükümde açık bir şekilde içerilmekte mi? **EVET**
  - i. Yasa evlilik içi tecavüz konusunda sessiz mi kalmaktadır? **HAYIR**
  - j. Açık bir şekilde dâhil edilmemiş olsa dahi, evlilik içi tecavüz genel hükümler veya içtihat aracılığıyla ele alınmış mı?
  - k. Evlilik içi tecavüz hükümlerin dışında bırakılmış veya bir suç sayılmamakta mı? **HAYIR**
3. Eğer mağdur ve suçlu olduğu iddia edilen zanlı bir cinsel ilişkide beraber yaşıyorsa/cinsel bir ilişkileri varsa/olduysa zanlının suçlanmasını engelleyen herhangi bir hüküm var mı? Eğer varsa, lütfen belirtiniz.
4. Yasal olarak cinsel rıza yaşı kaçtır?

Her ne kadar kanun metninin yorumuyla cinsel ilişkiye rıza yaşı 15 yaşın doldurulması olarak uygulansa da kanun koyucu uygulamada erken yaşta zorla evlendirilen çocukların evlendikleri kişilere yönelik daha az cezayı öngörmektedir. Kanun metni ağırlaştırıcı yaş sınırını 12 yaş altına çekmiştir. Yasa metni örtülü olarak 15 yaşını doldurmamış ya da 15 yaşını doldurmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş çocukların hiçbir cinsel içerikli eyleme rızalarının olamayacağını anlatmak istemiştir. Ancak ülkemizde zorla erken yaşta evliliğe yönelik bir suç tanımı ve açık cezayı öngören bir ceza kanunu maddesi yoktur. Erken yaşta zorla evlilik ülkemiz sınırları içerisinde sıkça uygulanan bir istismar biçimidir. Ayrıca yaşı belirtilmeksizin dini nikah aracılığı ile yapılan evlilikler örtülü bir onay ile toplumda kendine yer bulmaktadır. Bu dini nikahlar kayıt altına alınmamaktadır ve bu uygulamaya dair kanunda açıkça bir suç tanımı ya da cezai yaptırım yoktur.

Ancak belirtmekte fayda var ki, değindiğimiz hususlar kanun metinlerinin yorumundan yola çıkmaktadır.

5. Akranlar arasındaki cinsel ilişki konusunda fark gözetilen hükümler var mı? Eğer varsa, lütfen belirtiniz.

Hayır yoktur. Ancak uygulamada özellikle oğlan çocukları akranlar arası cinsel davranışlar nedeniyle yargılama sistemine girmekte, çoğu yargılama sonucunda ise ceza almaktadırlar. Çocuklar bu cezai yaptırımdan kaçınmak ve kurtulmak adına ailelerin baskısı ile evliliğe, ilişkide rızasının olduğunu ya da olmadığını beyan etmeye zorlanmaktadır.

6. Suç olarak kabul edilen tecavüz türleri konusunda öngörülen cezai yaptırımlar ve bunların süresi konusunda bilgi veriniz.

Cinsel saldırı suçuna yönelik Türk Ceza Kanunu cezai yaptırım olarak hapis cezasını düzenlemiştir. Yukarıda belirtilen Türk Ceza Kanunu madde 102'ye atıfla;

-Suçun TCK 102/1 de belirtilen basit şekliyle meydana gelmesi halinde fail 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı,

-Suçun TCK 102/1 de belirtilen temasın kesintili olması halinde meydana gelecek şekilde işlenmesi halinde sarkıntılık suçunun oluşacağı ve bu suçun failinin 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı,

-Suçun TCK 102/2 de belirtilen şekilde nitelikli şekilde işlenmesi halinde failin 12 yıldan az olmamak kaydıyla hapis cezası ile cezalandırılacağı,

-Suçun Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından, Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte, İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılacağı,

-Cinsel saldırı için başvuru için cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı,

-Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir.

7. Ülkenizdeki mevzuat failin hüküm giymesinin ardından tecavüz ve/veya cinsel şiddet mağduruna tazminat açısından ne sağlamaktadır?

Tazminat hükümleri cinsel suç mağdurlarına özgü olmamakla birlikte, mağdur kanun hükümleri dahilinde maddi ya da manevi tazminat davası açabilir. Ancak bu durum hukukçular ve hak sahipleri tarafından uygulamada bir dava konusu haline getirilmemektedir.

Ağırlaştırıcı ve hafifletici sebepler

8. Yasa tecavüz davalarında ceza verirken ağırlaştırıcı sebepler öngörüyor mu? Eğer öyleyse, bunlar nelerdir?
- Birden fazla fail tarafından tecavüz ağırlaştırıcı bir sebep sayılıyor mu? **EVET**
  - Özellikle savunmasız olan bir kimseye yönelik tecavüz veya suçlu olduğu iddia edilen zanlı ve mağdurlar arasında güç dengesizliği olması ağırlaştırıcı bir sebep olarak kabul ediliyor mu? (örneğin doktor/hasta; öğretmen/öğrenci; yaş farkı) **EVET** (Ancak uygulamada çocuk, engelli ve benzeri savunmasız olan kimselerin cinsel saldırıda rızaları olduğuna dair kararlar da medyada yer bulmaktadır. Mültecilere yönelik tecavüz suçlarında da failer Türkiye kanunlarını bilmeme kaynaklı gerekçelendirilerek cezasızlık gerçekleşmektedir.)
  - Eş veya yakın bir partner tarafından tecavüz ağırlaştırıcı bir sebep sayılıyor mu? **HAYIR**
9. Yasa ceza konusunda herhangi bir hafifletici bir sebep öngörüyor mu? **HAYIR** Eğer cevap evet ise, lütfen ayrıntılı bilgi veriniz. (Salt bu suça özgü olmamakla birlikte, bu suç da dahil mahkemelerde tecavüz faillerine "haksız tahrik indirimi", "iyi hal indirimi" uygulanmaktadır)
10. Mağdur ve fail arasında uzlaşmaya yasal sürecin bir parçası olarak izin veriliyor mu? **HAYIR** Eğer veriliyorsa, hangi aşamada ve bunun sonuçları nelerdir?
- Yasadan bağımsız olarak, uygulamada uzlaşmaya izin veriliyor mu? **HAYIR** Bu konudaki uygulama nedir?
11. Ceza kanununda failin kovuşturulmamasına imkân veren herhangi bir hüküm var mı? **EVET** Eğer cevap evet ise, lütfen ayrıntılı bilgi veriniz.

Türk Ceza kanunu madde 102/2 de belirtilen cinsel saldırı suçunun nitelikli şekilde eşe karşı işlenmesi mağdurun/eşinin şikayetine bağlandığından, mağdur/eş şikayetinden vazgeçtiği takdirde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar çıkabilmektedir.

- Fail mağdur ile evlenirse? **HAYIR** (Ancak çalışmaya bir not düşmek adına, çocuklara yönelik işlenen cinsel suçlarda, fail ile mağdurun evlenmesinin cezai

yaptırımdan uzaklaşmak adına bir uygulama haline gelmesini amaçlayan yasa önerisi meclise sunulmuş ve kamuoyu baskısıyla reddedilmiştir. Hükümet yetkilileri Haziran ayında meclis açıldığında kanun önerisinin yeniden meclise getirileceği konusunda beyanat vermiştir.)

- b. Fail "topluma tehlike arz etme" niteliğini yitirirse veya mağdur ile uzlaşırsa?
HAYIR

Kovuşturma

12. Tecavüz polis kuvvetlerine re 'sen mi raporlanmaktadır (kamu davası)? **EVET**
13. Tecavüz polis kuvvetlerine tek taraflı olarak mı bildirilmektedir (şahsi dava)? **EVET**
(Cinsel saldırı suçları şikayete bağlı değildir ancak mağdurun şikayeti üzerine de bu suçlar kovuşturulabilir.)
14. Kadınlara yönelik tecavüz davalarında "dostane çözüm" veya itiraf karşılığında ceza azaltımına izin veriliyor mu? **HAYIR**
15. Çocuklara yönelik tecavüz davalarında "dostane çözüm" veya itiraf karşılığında ceza azaltımına izin veriliyor mu? **HAYIR**
16. Tecavüz kovuşturması konusundaki zaman aşımı koşulları konusunda bilgi veriniz.

Kanunumuzda zamanaşımı süreleri suça özgü değil, suç işlendiği takdirde öngörülen hapis cezası dahilinde hesaplanmaktadır. Cinsel Saldırı suçunun basit şekilde halinde kanunda öngörülen dava zamanaşımı süresi 15 yıl, suçun sarkıntılık düzeyinde kalması halinde 8 yıl, Suçun nitelikli şekilde işlenmesi halinde yine 15 yıl, suçun eşe karşı işlenmesinde suçun öğrenildiği tarihten itibaren 6 aydır. Ancak kanun, suçun işleniş biçimine ve dosyadaki delillere göre inceleme yapar. Bu inceleme neticesinde suç için öngörülen zamanaşımı süreleri artabilir. Örneğin eylem TCK madde 102/2 de belirtilen nitelikli şekilde işlendiğinde ve suçu ağırlaştırıcı sebeplerin varlığı halinde zamanaşımı süresi artacaktır. Yargı organları her suç dahilinde ve suçun işlendiği tarihte ülkemizde yürürlükte bulunan kanun hükümlerine göre karar vermektedirler. Maalesef zamanaşımı süresi çeşitli koşullara bağlanmıştır. Tecavüz suçlarına yönelik zamanaşımı birçok hukuku gelişmiş ülkede kaldırıldığı halde Türkiye'de tümünden kaldırılmamıştır.

17. Tecavüz mağduru olan bir çocuğun yetişkinliğe ulaştıktan sonra tecavüzü bildirmesine imkân veren hükümler var mı? **EVET** (Kanun metninde net ve açık olarak belirtilmese de zamanaşımı koşulları dahilinde ve kanun metni yorumlarından bu imkanın olduğu çıkarılabilir.)
18. Tecavüzün ispat edilmesi için tıbbi delil veya şahit gereksinimi gibi zorunlu şartlar var mı? Eğer cevap evet ise, lütfen ayrıntılı bilgi veriniz. **HAYIR** (Ancak uygulamada bu tür deliller istenmeksizin, beyan esas alınarak karar verildiği görülmüştür. Uygulamada, mahkeme heyetleri uygulamada tecavüz suçunun ispatlanması için mahkemeye delil sunma işini kolluk kuvvetleri ve savcılardan çok mağdurlara yüklemektedirler.)
19. Hâkimler ve savunma avukatlarının duruşma sırasında bir kadının cinsel geçmişini ifşa etmesini önlemeye yönelik tecavüz kalkanı hükümleri var mı? **HAYIR**
20. Kovuşturma ve duruşmalar sırasında mağduriyetlerin tekrarlanmasından kaçınılmasını amaçlayan usul ceza hükümleri var mı? **HAYIR** Eğer cevap evet ise, lütfen ayrıntılı bilgi veriniz.

Savaş ve/veya çatışma

21. Tecavüz bir savaş suçu veya insanlık suçu olarak kabul ediliyor mu? **EVET**
22. Savaş veya çatışma bağlamlarında tecavüzün kovuşturulmasına yönelik zaman aşımı koşulları var mı? **HAYIR**
23. Savaş ve silahlı çatışma sırasında işlenen tecavüz suçlarının zaman aşımına uğramasını engelleyen açık hükümler var mı? **EVET**
24. Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) Roma Tüzüğü'nün geçerliliği kabul ediliyor mu?
HAYIR

Veriler

25. Lütfen son iki ila beş yıl içerisinde ihbar edilen, kovuşturulan ve cezalandırılan tecavüz vakası sayıları konusunda bilgi veriniz.

Kamu kurumları veri açıklamadığı için elimizde bu suçlara dair veri bulunmamaktadır.

Diğer

26. İçinde bulunduğunuz yasal ve sosyal bağlamda yukarıdaki maddelerin kapsamına girmeyen, tecavüzün bildirilmesi ve kovuşturulması konusunda ve failerin sorumlu tutulmasına engel teşkil eden herhangi bir özel ve ek durum varsa lütfen bilgi veriniz.

İçinde bulunduğumuz sosyal ve yasal bağlamda

- Türkiye'deki yasal mevzuat yeterince detaylı bir şekilde açıklanmamaktadır. Türk kanunları muğlak, boşlukları olan ve yoruma dayalı metinlerdir. Türk Ceza Kanun'unda tecavüz, ısrarlı takip ve diğer cinsel şiddet ve istismar suçları yeterince açıklanmamakta; rıza, rıza inşası ve benzeri kavramların tanımları bulunmamaktadır. Bu durum mağdur kadınlar ve kız çocukları aleyhine olmakla birlikte mağdurlar bu yüzden suçu bildirmemeyi tercih ederler.
- Tecavüz suçlarında, suçun işlendiğine dair kaniya ve bulguya sahip her bireyin bu suçu bildirme yükümlülüğü vardır. Bu durum doktor-hasta gizliliği ile çatışmakta ve tecavüze maruz bırakılan kadınlar ve kız çocukları, tecavüzü bildireceği endişesi nedeniyle doktorlara başvurmamakta, yeterli desteği alamamakta ve suçu ispat edecek delilleri de koruyamamaktadırlar.
- Türkiye yasal mevzuatında ve anayasasında uluslararası hükümlerin ve sözleşmelerin, ülke kanunları üzerinde uygulanacağı belirtilmesine rağmen, mahkeme heyetleri ve yargı mensupları uygulamada uluslararası hükümleri dikkate almamaktadırlar. Bu konuda neredeyse içtihat dahi oluşmamıştır. Örneğin tecavüz mağdurlarının üniversite hastanelerinden edindikleri adli tıp raporları, uluslararası hükümlere rağmen mahkemelerce kabul edilmemektedir. Türkiye'de mahkeme heyetleri yalnızca Adalet Bakanlığı'na bağlı kurum olan Adli Tıp Kurumu raporlarını dikkate almakta ve bu husus yargılamanın tarafsızlığına gölge düşürmektedir.
- Türkiye'de yasal mevzuatta mevcut bulunan birçok hüküm uygulamada maalesef yargı mensupları tarafından uygulanmamaktadır. Öyle ki, Türkiye'de yasalar ve uygulamalar arasında -özellikle kadınlar ve kız çocuklarına, LGBTİ+lara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet suçlarında- dengesizlik olduğu söylenebilir.
- İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan ülke olan Türkiye, yasal mevzuat ve uygulamaların şiddetin önlenmesi yönünde dönüştürülmesinde ve cinsler arası ayrımcılığa sebep olan kültürel normların dönüştürülmesindeki yükümlülüklerini yerine getirmemektedir. Türkiye cinsel şiddet konusunda özelleştirilmiş hizmetlerin verilmesi ve çocuk evliliklerini önlemesi yönünde bağlayıcı hükümleri de yerine getirmemiş, aksi yönde yasal düzenlemeleri meclise taşımıştır¹. İstanbul Sözleşmesi, eşcinselliğin yayılmasına sebep olduğu gerekçesiyle tartışmaya açılmış ve sözleşmeden

---

¹ Daha fazla bilgi için, İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformu, (2017) Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin hükümlerini yürürlüğe koyan yasal ve diğer tedbirler hakkında Türkiye'nin İlk Raporuna İlişkin Sivil Toplum Örgütlerinin Gölge Raporu <https://rm.coe.int/turkey-shadow-report-2/16807441a1>

vazgeçilmesini teşvik eden beyanatlar en yüksek kamu otoriteleri tarafından verilmiştir.²

- Toplumsal cinsiyet temelli tecavüz ve cinsel şiddetin önlenmesinde olumlu görülebilecek yasal düzenlemelerin pratikte uygulanmaması, hukukçular tarafından bilinmemesi, içtihat haline gelmemesi söz konusudur. Yasal düzenlemeler hükümet ve otoriteler ve yasa uygulayıcıları tarafından kamuoyunda tanıtılmamakta, bilinirliği sağlanmamakta ve tersi yönde açıklama ve uygulamalar gerçekleştirilebilmektedir. Toplumsal Cinsiyet kavramı ve bu başlıklı eğitimler, toplumsal değerlerimize aykırı olduğu gerekçesiyle üniversitelerden kaldırılmıştır.
- Çocukların zorla evlendirilmesinin önlenmesi konusunda adım atılmamış, bunun yerine boşanmaların önlenmesi için meclis komisyonu kurulmuş, çocukların tecavüzcülerle evlendirilmesi konusunda yasa önerisi sunulmuş, müftülere resmi nikah yetkisi verilmiş, eğitim sistemi 4+4+4 yıllı sınırlanarak kız çocukların okullaşma oranını düşürebilecek şekilde değiştirilmiştir.
- Destek hizmetleriyle ilgili Kamu kurumları sivil topluma bilgi vermemekte, görüş ve iş birliğinde bulunmamaktadır.
- Kamu kurumlarının medya ile veya birbiriyle de bilgi paylaşmadığı, spesifik bazı hizmetler dışında sağlıklı bir koordinasyon bulunmadığı gözlemlenmektedir. Hizmetleri denetleyen mekanizmanın kim olduğu bilinmemekte, devlet kendi hizmetini kendi izler ve denetler görmektedir.
- Devletin cinsel şiddet özelinde kamuoyuyla paylaştığı araştırma yoktur.
- Türkiye dahilinde cinsel şiddete özel uzmanlaşmış destek birimleri bulunmamaktadır. Acil Müdahale Hattı, Tecavüz Kriz Merkezi, Savcılık veya Emniyet Müdürlüğü bünyesinde "Cinsel Suçlar Birimi", Cinsel Şiddet Danışma Merkezi ve benzeri birimler yoktur. Bu tür birimlerin varlığı ve işlevleri kamuoyunca bilinmemektedir. Devlet kurumları şiddeti önleme ve mağduru koruma yükümlülüklerini bu konuda üstlenmemekte; "cinsel şiddet" kelimesi kamu nezdinde neredeyse hiç kullanılmamaktadır.
- Cinsel şiddete özel uzmanlaşmış hukuksal destek ve danışmanlık birimleri oluşturulmamış ve hayatta kalanların suçun ispatlanması, suçun bildirilmesi, cinsel istismarda zaman aşımı, kamusal alanda işlenen suçlara yönelik haklar gibi sıklıkla sorduğu soru ve sorunlarına yönelik nitelikli danışmanlık hizmeti verilmemektedir.
- Cinsel şiddetten hayatta kalanların gizliliğinin korunması ve suçun bildirimini kolaylaştırıcı tedbirler alınmamıştır. Ülkemizde halen birçok kadın aile ve çevresinin duymasını istemediği (dışlanma, yargılanma ve şiddete maruz kalma korkusuyla) için cinsel saldırıları bildirmemektedir. Kamu kurumları cinsel şiddetin bildirilmesini teşvik etmede etkin değildir. Kadınlar resmi şikayete zorlanmadan yaşadıkları cinsel saldırıya ilişkin belgelenmeleri anonim olarak veya gizlilikleri korunarak yaptırılmamakta ve saldırıya ilişkin delilleri şikayetçi olmaya karar verene kadar delil kitlerinde kayıt altına alınamamaktadır.
- Yargı mensupları kadınlara yönelik cinsel şiddeti ve istismarı meşrulaştıran yargı kararlarının yanında olduğu izlenimini vermektedir. Hukuk tarihimiz, bazı mahkemelerde 13 yaşındaki çocuklarda rıza arandığını gösteren örneklere sahiptir. Yargı mensuplarına evrensel haklar temelinde cinsel şiddet suçlarına yönelik iyi mevzuat ve uygulama örneklerini içeren düzenli eğitimler ve süpervizyon verilmemektedir.
- Türkiye'de tecavüze maruz bırakılan kadınlar, kamu kurumlarına gitmek yerine/gitse bile sosyal medyadan yardım ve dayanışma talebinde bulunmaktadır. Bu durum aynı zamanda kamu kurumlarına olan güvensizliğe de işaret etmektedir. Birçok örnekte kamu kurumlarının, şiddet failine sosyal medyada görünür olduktan sonra müdahale ettikleri veya mağduru destekledikleri veya adalete yönelik kararlar çıktığı gözlemlenmektedir. Kadınların erkek şiddetinden kurtulabilmek için sosyal medyadan sesini duyurmaya çalışması yaygın bir hal almıştır ve bu durum devletin tüm kaynaklarıyla kadına yönelik şiddete ve erkeklerin kadınlar üzerinde oluşturduğu tehditlere ve esasta tecavüz kültürüne neden etkin ve hızlı refleks gösteremediği sorusunu oluşturmaktadır. Devlet kurumları kadınların şiddet durumunda hangi

² 7 Haziran 2019 tarihli Yeni Akit gazetesi haberinde "Aileleri parçalayan 6284 sayılı yasaya, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği adlı girişime ve eşcinsel sapkınlığının propagandasına dayanak teşkil eden İstanbul Sözleşmesi ile ilgili bir soruyu cevaplayan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, "İstanbul Sözleşmesi nas değildir. Bizim için ölçü değildir" dediği öğrenildi." denilmektedir. <https://m.yeniakit.com.tr/haber/erdogan-istanbul-sozlesmesi-nas-degidir-787761>

araçları kullandığını, neden kullandığını veya kullanmadığını (örneğin KADES butonu) araştırmamakta ve sonuçlara yönelik acil tedbirler geliştirmemektedir. Bu konuda, bu alana özel çalışan sivil toplum örgütlerinden, hak temelli kadın ve LGBTİ+ örgütlerinin deneyiminden faydalanılmamakta, işbirliği yapılmamaktadır. Aksine bu örgütler hedef gösterilmektedir.

- Cinsel saldırı, tecavüz gibi cinsel suç tanımları evrensel haklar temelinde revize edilmemekte, aksi yönde suçun tanımını muğlaklaştırarak ve cezasızlığa yol açacak şekilde revizyonlar hükümet tarafından önerilmektedir. Tecavüz suçunun tanımı "me too" küresel hareketi sonrası birçok ülkede kadın hakları temelinde revize edilmiştir. Türkiye'de tecavüz suçu "fiziksel zorlama" ile sınırlandırılmadan rıza temelinde tanımlanmamaktadır. Görünürlüğü-bilinirliği az olan cinsel şiddet biçimleri yasada tanımlanmamakta, tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimlerinin tanımları genişletilmemekte, kadınlara yönelik ayrımcılık yok sayılarak ve rızanın inşa edilmesi gibi durumlar da göz önünde bulundurulmadan, kamu vicdanını kanatan ve infial yaratan kararlar gerekçelendirilmektedir.
- Cinsel şiddet davalarında mağdur kadınların suçla ilişkili olmayan özel hayatlarının, cinsel geçmişlerinin irdelenmesi ve "ahlaklarının" sorgulanması sonucunda mağdurlara rıza atanmakta, ikincil travmalar yaşatılmakta ve kamu vicdanı yara almaktadır. Mağdur suçlayıcılığın önlenmesi ve adil yargılama süreci amaçlanarak yargı mensuplarına mağdura sadece dava konusu suçla ilgili soru sorma kısıtı getiren ve dünyada "tecavüz kalkını yasası" olarak bilinen yasa; kadınlara yönelik tecavüz, cinsel saldırı ve cinayet suçları üzerinden yasal mevzuatta düzenlenmemiştir.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği/Association for Struggle Against Sexual Violence

20.05.2020